

# 10. PŘEDNÁŠKA: KLASIFIKACE PRŮMYSLU

JH 2020

# Klasifikace průmyslu

- Typickým rysem průmyslu je jeho velmi diferencovaná struktura
- V průběhu vývoje se objevovaly nové druhy výrob i celá průmyslová odvětví
  - Některá odvětví ztrácela na významu, význam jiných rostl (např. výroba automobilů)
- Vývojové tendence průmyslu jako celku nelze sledovat, proto byla vytvořena klasifikace průmyslu, která vyčleňuje menší celky se společnými znaky



# Členění podle funkce využití finálních výrobků

- V ČR používáno do r. 1993
- Průmysl rozdělen na 2 části a 18 odvětví
- Klasifikace nebyla příliš přesná, přesahy odvětví do druhé části klasifikace (např. farmaceutický průmysl patřil pod chemický apod.)

## **Těžký průmysl (výroba výrobních prostředků)**

Průmysl paliv  
Energetický průmysl  
Hutnictví železa  
Hutnictví neželezných kovů  
Chemický průmysl  
Strojírenský průmysl  
Elektrotechnický průmysl a kovozpracující průmysl  
Průmysl stavebních hmot  
Dřevozpracující průmysl

## **Lehký průmysl (výroba spotřebních předmětů => spotřební průmysl)**

Průmysl papíru a celulózy  
Průmysl skla, keramiky a porcelánu  
Textilní průmysl  
Oděvní průmysl  
Kožedělný průmysl  
Polygrafický průmysl  
Průmysl potravin a pochutin  
Výroba mrazírenská, zředelní a tabáková  
Ostatní průmyslová výroba

# Členění podle charakteru postavení výrobního procesu k výchozím surovinám



V ČR v letech 1994–2007 používána klasifikace OKEČ



Od 1. 1. 2008 nová klasifikace ekonomických činností CZ-NACE



Současné členění průmyslu na 3 odvětví:



Těžba nerostných surovin

Zpracovatelský průmysl

Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu



# METODY HODNOCE NÍ PRŮMYSLU



situace před rokem  
1989

centrální  
plánování, téměř  
žádný soukromý  
sektor, menší  
množství podniků,  
např. databáze  
„Průmysl 1987“.



situace po roce  
1989

nedostatek  
aktuálních a  
přesných dat  
zejména na  
regionální (lokální)  
úrovni.

# Metody hodnocení průmyslu

## Geografické metody hodnocení průmyslu

- **Velikost průmyslu**

počet pracovníků - databáze ares, soukromé databáze

hodnota základních výrobních prostředků – finanční ukazatel

množství výroby – hůře srovnatelné

obrat

podíl na HDP

- **Struktura průmyslu**

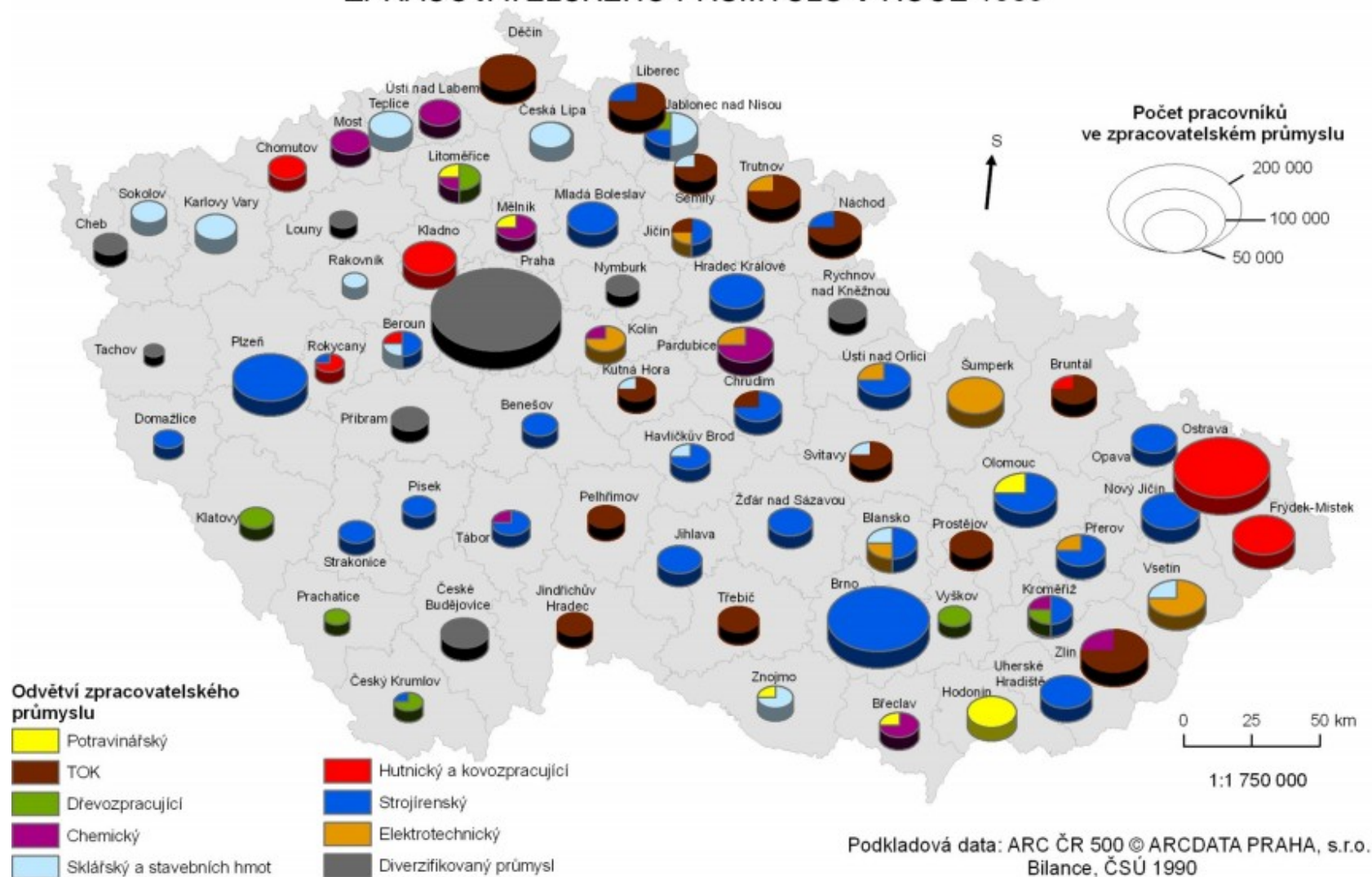
podíl odvětví podle zaměstnanosti, podle objemu výroby  
obvykle podíl jednotlivých průmyslových odvětví na celkové hodnotě průmyslu

hodnotí význam jednotlivých odvětví v dané prostorové jednotce,

podíl VŠ vzdělaných v jednotlivých hi-tech oborech

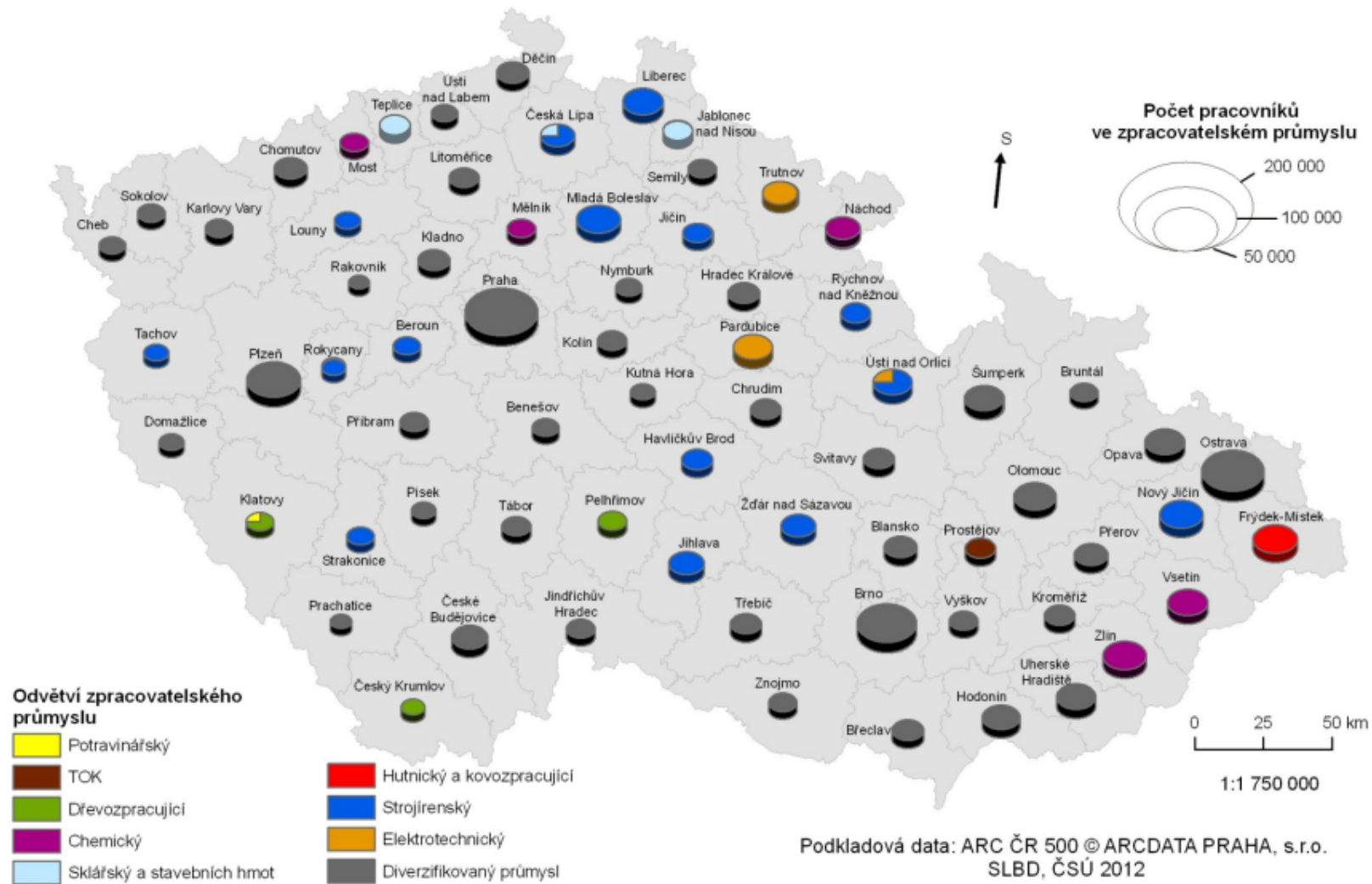


# TYOLOGIE "OKRESŮ ČR" PODLE ODVĚTOVÉ SPECIALIZACE ZPRACOVATELSKÉHO PRŮMYSLU V ROCE 1989





# TYOLOGIE "OKRESŮ ČR" PODLE ODVĚTOVÉ SPECIALIZACE ZPRACOVATELSKÉHO PRŮMYSLU V ROCE 2011



# Metody hodnocení průmyslu

## **Koncentrace průmyslu** prostorová koncentrace x prostorová disperze

nejjednodušší způsob vyjádření: hustota průmyslu,  
intenzita průmyslu

### **hustota průmyslu**

přepočet základních ukazatelů (počet zaměstnaných,  
hodnota výroby) na jednotku plochy

### **intenzita průmyslu**

přepočet základních ukazatelů (počet zaměstnaných,  
hodnota výroby) na počet obyvatel, případně na počet  
ekonomicky aktivních



# Metody hodnocení průmyslu

hustota průmyslu na km<sup>2</sup> (počet prac., objem výr., zákl. prostř.)

index specializace – zastoupení daného odvětví na celkové průmyslové výrobě (zaměstnanost, objem...)

index koncentrace (Lorenzův oblouk)

koeficient koncentrace (lokalizační kvocient)

Giniho index (míra koncentrace)

# INDEX SPECIALIZ ACE

- index specializace průmyslové výroby ( $I_s$ ) = informuje o specializaci území z hlediska odvětvové struktury průmyslu, stupeň významnosti průmyslového odvětví v dané územní jednotce v porovnání s postavením stejného průmyslového odvětví v
- hierarchicky vyšší prostorové jednotce
  - výsledná hodnota indexu je bezrozměrná a pohybuje se kolem 1
  - pokud je hodnota větší než 1, jedná se o specializace průmyslu v dané jednotce
  - pokud je hodnota nižší než 1, nejedná se o specializaci průmyslu v dané jednotce

$$I_{si} = \frac{P_{io}/P_{ic}}{P_{jo}/P_{jc}}, \text{ kde}$$

$I_{si}$  = index specializace i-té jednotky

$P$  = počet zaměstnaných osob

$o$  = zaměstnaní v daném průmyslovém odvětví

$c$  = zaměstnaní v hospodářství celkem

$i$  = region hierarchicky nižší

$j$  = region hierarchicky vyšší

# INDEX KONCENTR ACE

- míra koncentrace průmyslu v porovnání s rozmístěním obyvatelstva
  - udává, jaký podíl obyvatel územní jednotky žije na území, ve kterém se koncentruje polovina hodnoty velikosti průmyslu této územní jednotky
  - výpočet ve třech krocích:
    - 1) seřadí se sledované územní jednotky podle počtu zaměstnaných v daném odvětví průmyslu (či v průmyslu celkem) od regionu s nejvyšším počtem až po region s nejnižším počtem
    - 2) vypočítá se kumulativní četnost zaměstnaných v daném odvětví průmyslu a zjistí se polovina zaměstnaných
    - 3) zjistí se počty obyvatel regionů a kumulativní počet obyvatel těch regionů, v nichž se nachází polovina zaměstnaných v daném odvětví průmyslu
  - hodnoty  $I_k$  se pohybují do 100 - čím má index vyšší hodnotu, tím koncentrace průmyslového odvětví v porovnání s rozmístěním obyvatelstva větší - minimální hodnoty = disperze průmyslu
- 